

LLICÈNCIES REIALS PER L'EDICIÓ DE LLIBRES PIADOSOS CATALANS (1563-1704)

En els registres de cancelleria del nostre reial arxiu s'hi troben transcrits una sèrie de llicències exclusives per a l'edició i venda de llibres, per un nombre determinat d'anys, generalment deu, totes gairebé amb les condicions comunes i generals aplicades en semblants privilegis.

Avui ens ocuparem tan sols dels permisos atorgats per a estampar algunes obres escrites en la nostra llengua vernàcula. En primer lloc, d'acord amb l'ordre cronològic de les reials concessions fetes durant el llarg regnat de Felip II, fem esment de la facultat donada, el 1563, pel lloctinent d'aquell mateix monarca, el príncep i duc de Francavila, al mercader de llibres barceloní Claudi Bornat, per tal d'imprimir i vendre els dos llibres intitulats *Doctrina Christiana* i *Colloqui y pràcticas entre dos germans de la Doctrina Christiana*¹ Pel que fa al primer, hem de creure es tracta d'un exemplar en 8.è de l'obra impresa pel mateix Claudi Bornat i que s'encapçala amb el títol de *Doctrina Christiana utilíssima a tots los feels*, si bé en aquest exemplar hi manca la data de l'edició². En quant al segon llibre, les referències bibliogràfiques no ens en proporcionen notícies, però suposem que tal vegada es tractaria d'uns senzills diàlegs catequístics.

Tres anys més tard, el lloctinent reial, don Diego Hurtado de Mendoza, afavoria encara a l'anterior concessionari, el mestre estamper Claudi Bornat, amb un altre privilegi, autoritzant-lo per a editar una *Doctrina Christiana* redactada d'acord amb el text ordenat pel doctor Àvila, que el mateix editor «ha fet traduir en lengua cathalana, per maior facilitat dels infants»³.

¹ ACA (=Arxiu de la Corona d'Aragó), reg. 4695, f. 37. Barcelona, 4 novembre 1563.

² BLÁNQUEZ, A., *El libro en Barcelona. Notas previas para un catálogo*. Biblioteca Provincial Universitaria, 62, n. 324.

³ ACA, reg. 4691, f. 327, Barcelona, 16 gener 1566.

Mestre Claudi Bornat, qualificat com a «llibrer y stamper», el 1573 fou també privilegiat pel lloctinent de Felip II, el prior de Castella, don Hernando de Toledo, amb una altra graciosa reial concessió, per estampar l'obra composta pel cardenal-arquebisbe de Tarragona, Gaspar Cervantes de Gaeta, la qual apareix enunciada així: *Instruccions ecclesiàstiques y principalment als qui tenen cura de ànimes*. En forma clara i expressa es condicionava que l'edició de dit llibre fos bilingüe, en català i castellà, tal com ho indica el següent paràgraf: «lo qual libre se ha de stampar tant en lengua cathalana com castellana per dit Glaudes»⁴. En realitat, aquesta obra fou impresa a Barcelona en els anys 1573 i 1575⁵.

Encara una vegada més, el mateix impressor Claudi Bornat, el 1575, per disposició també del lloctinent reial, don Hernando de Toledo, obtingué el corresponent permís per empèndrer pel seu compte i cura l'edició catalana d'una *Doctrina Christiana breu*, «ara novament feta en vulgar cathalà per manament del bisbe de Barcelona, Martín Martínez del Villar»⁶. Malauradament, fins als nostres dies no ha pervingut cap exemplar.

Per altra banda, aquell mateix any, l'estamper barceloní Jaume Cendrat, per part del mateix lloctinent de Felip II, meresqué ésser afavorit amb altra reial llicència exclusiva per a la publicació de l'obra intitulada *Flos Sanctorum*, precisant-se alguns detalls, com, per exemple, que de molt temps ençà estava composta en llengua catalana, complementada amb algunes vides de sants «de nou affegides», és a dir, «les vides de sanct Ivo, sanct Francisco de Paula, sanct Basilio, sancta Otilia y la pessió dels deu mil màrtirs» i finalment es declara que dita obra fou prèviament reconeguda, corrègida i aprovada pel P. Pere Coll, O. P.⁷. Comprobem com aquest llibre fou estampat en el mateix any de la concessió de l'esmentat privilegi⁸.

L'ardiaca de la seu de Tarragona i conservador de la Congregació del Santíssim Nom de Jesús, Rafel Homs, com encarregat de la impressió del llibre *Les excellències del Santíssim Nom de*

⁴ ACA, reg. 4700, f. 221 v, Barcelona, 21 abril 1573.

⁵ PALAU DULCET, Antonio, *Manual del Librero Hispano Americano*, IV (Barcelona 1952), p. 390, n.º 51902.

⁶ ACA, reg. 4699, f. 258 v, Barcelona, 27 febrer 1575.

⁷ ACA, reg. 4702, f. 256, Barcelona, 29 abril 1575.

⁸ BLÁNQUEZ, *El libro...*, 87, n. 449.

Jesús, escrit pel frare agustinia Gregori Çatorres, sollicità del comte de Miranda, lloctinent de Felip II, l'expedició de la corresponent reial llicència per editar i vendre dita obra, la qual fou vista i examinada per l'arquebisbe de Tarragona, Antoni Agustín⁹. Amb tot i que fou concedit l'oportú permís, l'edició no reixiria fins dos anys més tard de la dita privilegiada concessió¹⁰.

Registrem com el mateix lloctinent de Sa Majestat, també en aquell any, facultava a donya Maria de Malendrich de Sinisterra i de Santa Eugènia per a estampar el llibre compost en llengua catalana amb el títol de *Vida i mort de la sereníssima princesa de Parma i Plasència*¹¹. Aquesta edició catalana no ens és coneguda. Tal vegada correspondria a una traducció de l'obra italiana escrita en 1577 pel confessor de dita noble e il·lustre dama, en la que s'hi fa una breu relació de la seva vida, edició dirigida o dedicada a una senyora molt principal¹². Possiblement seria una versió gairebé simultània a la castellana de l'original italià imprès a Roma en 1580, feta per Francisco de Alvarado, inspirada en el text del P. Sebastián de Morales, editada el 1587 a Barcelona¹³. Un any més tard, Felip II permetia a Diego Pérez de Valdivia la publicació de *Las addiciones a la vida y muerte de la princesa de Parma*¹⁴, si bé es tractava d'una obra impresa a Barcelona un any abans¹⁵.

Pel que fa a la publicació d'obres hagiogràfiques catalanes durant el regnat de Felip III, trobem registrada la llicència atorgada el 1612 pel lloctinent reial, marquès de Almazán, autoritzant a fra Salvador Serra, O. C., per a estampar la *Vida y miracles de Sant Francesc de Sena*¹⁶, editada el 1613 a Barcelona¹⁷, i el permís concedit pel lloctinent de Sa Majestat, duc d'Alburquerque, a fra Onofre Salt, O. S. M., per a publicar l'*Història de*

⁹ ACA, reg. 4711, f. 69, Barcelona, 21 juny 1583.

¹⁰ TORRES AMAT, Félix, *Memorias para ayudar a formar un diccionario critico de los escritores catalanes* (Barcelona 1836), p. 594.

¹¹ ACA, reg. 4711, f. 197 v, Barcelona, 7 desembre 1583.

¹² PERALTA, P. Vicente de, *El doctor Pérez de Valdivia, escritor místico del siglo XVI*. «Estudios franciscanos» 27 (1921) 210.

¹³ PALAU, *Manual*, I (1948), p. 255, n.º 9107.

¹⁴ ACA, reg. 4317, f. 142, San Lorenzo el Real, 16 abril 1588.

¹⁵ PERALTA, *El doctor...*, p. 219. PALAU, VI (1927), 75.

¹⁶ ACA, reg. 5190, f. 184, Barcelona, 28 novembre 1612.

¹⁷ VILLIERS, Cosme de, *Biblioteca Carmelitana*, (Roma 1927), II, p. 708. TORRES AMAT, *Memorias*, p. 601.

la vida y mort del gloriós Sant Onofre¹⁸, estampada en aquell mateix any a la nostra ciutat comtal¹⁹.

En temps de Carles II, el seu lloctinent, comte de Monterrey, el 1674 donava permís a l'estamper barceloní Rafel Figueró per a publicar el llibre *Desenganys. Introducció a la Vida Devota*, compost pel doctor Magí Cases²⁰, editat el 1673 també a Barcelona²¹, del qual se'n féu un tiratge de 1.200 exemplars, tal com consta en el contracte entre l'autor i el prop dit mestre estamper²².

El 1678, el mateix lloctinent reial concedia llicència al prevere gironí Martinià Batlle per a estampar les dues obres per ell compostes sots els títols *De la declaració de la lley christiana, dita lo savi de la gràcia* i *La vida de san Garrau*²³. Del primer llibre podem dir que fou editat a Barcelona el 1677²⁴. En canvi ignorem si arribà a estampar-se el segon.

L'edició del llibre *Miracles de sant Antoni de Pàdua* consta com a legalitzada el 1688 pel duc de San Lúcar i marquès de Leganés, lloctinent de Carles II, mitjançant la concessió del corresponent reial privilegi, de la qual obra se'n declarava autor el cirurgià barceloní Josep Colomer²⁵ i de la que no trobem cap referència bibliogràfica.

També del regnat de Carles II tenim notícia d'una altra autorització decretada pel seu lloctinent, marquès de Gastañaga, per a publicar el llibre *Guia de la devoció cristiana*, compost en «idioma y llengüa cathalana» pel P. Gerard Virgili, S. I.²⁶, estampat el 1696 a la nostra ciutat comtal²⁷.

Retreiem encara la reial llicència expedida el 1700 pel lloctinent reial, príncep de Darmstad, a l'estamper gironí Jeroni Palol per a imprimir el *Llibre de Nostra Senyora del Carme* o *Llibre de Maria Santíssima del Carme*²⁸, escrit pel P. fra Joan Àngel

¹⁸ ACA, reg. 5194, f. 153, Barcelona, 22 maig 1620.

¹⁹ XIMENO, Vicente, *Escritores del reino de Valencia*, I (Valencia 1747), p. 289, n.º 2.

²⁰ ACA, reg. 5929, f. 28, Barcelona, 8 març 1674.

²¹ PALAU, *Manual*..., III (1950), p. 255, n.º 47-428.

²² AHPB (= Arxiu Històric de Protocols de Barcelona): Francesc Cotxet Soler Ferran, llig. 4, man. 10, any 1674, f. 54, 3 març 1674.

²³ ACA, reg. 5930, f. 262 v, Barcelona, 25 febrer 1678.

²⁴ PALAU, *Manual*, II (1949), 111, n.º 25443.

²⁵ ACA, reg. 5934, f. 36, Barcelona, 12 maig 1688.

²⁶ ACA, reg. 5936, f. 93 v, Barcelona, 3 març 1696.

²⁷ PALAU, *Manual*..., VII (1927), p. 208.

Serra, O. C., editat el 1701 en la prop dita ciutat ducal²⁹ i reimprès moltes vegades³⁰.

Finalment, podem dir que el comte de Palma, lloctinent de Felip V, concedí l'oportú permís a l'estamper barceloní Joan Jolis i al seu fill per a imprimir el llibre *Font mística y sagrada del Paradís de la Iglésia*, redactat pel P. fra Francesc Balcells, O. F. M.³¹, estampat també a la nostra ciutat de Barcelona el 1704 i reeditat el 1711³².

JOSEP M.ª MADURELL MARIMON

²⁸ ACA, reg. 5937, f. 36, Barcelona, 6 febrer 1700.

²⁹ AGUILÓ FUSTER, M., *Catálogo de obras en lengua catalana impresas desde 1474 hasta 1860* (Madrid 1923), p. 308, n.º 1007.

³⁰ TORRES AMAT, *Memorias...*, p. 598; PALAU, VI (1927), 503.

³¹ ACA, reg. 6155, f. 145, Barcelona, 5 setembre 1704.

³² PALAU, II (1949), 113, n.º 25611; AGUILÓ FUSTER, M., *Catálogo de obras en lengua catalana*, p. 224, n.ºs 533, 534.

